

אשנב למתמטיקה

פרק 11 - סדרה הנדסית

תוכן העניינים

1. סדרה הנדסית אינסופית מותכנת.

סדרה הנדסית אינסופית מתכנסת:

סיכום כללי:

- **הגדרה:**

סדרה הנדסית a_n המקיימת: $|q| < 1$, ($q \neq 0$) נקראת סדרה הנדסית אינסופית מתכנסת.

- **נוסחת הסכום של סדרה הנדסית אינסופית מתכנסת:**

הסכום של סדרה הנדסית אינסופית מתכנסת a_n ניתן לחישוב ע"י שימוש בכלל: $\lim_{n \rightarrow \infty} q^n = 0$ והציבתו בנוסחת הסכום של סדרה הנדסית.

$$\text{מתתקבל הכלל הבא: } S = \frac{a_1}{1-q}$$

- **סכום סופי של איברים בסדרה הנדסית אינסופית מתכנסת:**

- כאשר מתבקשים לחשב סכום של n איברים ראשוניים בסדרה הנדסית אינסופית מתכנסת יש להשתמש בנוסחת הסכום הרגילה: $S_n = \frac{a_1(q^n - 1)}{q - 1}$.

- כאשר מתבקשים לחשב סכום של n איברים בסדרה הנדסית אינסופית מתכנסת המתחילה באיבר a_k יש להשתמש בנוסחת הסכום הרגילה

$$\text{באופן הבא: } S_n = \frac{a_k(q^n - 1)}{q - 1}$$

שאלות:

1) מצא את סכום כל איברי הסדרה הנדסית הבאה: $\dots, 1\frac{1}{3}, 4, 12, \dots$

2) סכום כל איברי סדרה הנדסית נוספת שמנתה $\frac{1}{4}$ הוא 32.
מצא את האיבר הראשון בסדרה.

3) נתונה סדרה הנדסית נוספת יורדת שסכוםה 62.5. ידוע כי האיבר השני בסדרה הוא 10. מצא את האיבר הראשון ואת מנת הסדרה (שתי אפשרויות).

4) האיבר הראשון בסדרה הנדסית נוספת יורדת הוא 14. סכום האיברים במקומות הזוגיים הוא $\frac{1}{3}9$. מצא את סכום האיברים במקומות האיזוגיים.

***הערה:** שתי הבעיות הבאות מסכימות את סוג הסדרה וייצוג סדרות שונות באמצעות סדרה נתונה כפי שמקורב בנושא זה ואין מייצגות אורך של שאלת בגרות.

5) נתונה סדרה הנדסית נוספת מתכnestת a_n מנתה q שמנתה $(q \neq 0, |q| < 1)$, מצא את סכום האיברים c_n ו- d_n באופן הבא:
מגדירים שלוש סדרות חדשות: c_n, b_n, d_n .

d_n	c_n	b_n	הסדרה:
$d_1 = S_a + a_1$	$c_1 = a_2^2 - a_1^2$	$b_1 = a_1$	
$d_2 = S_a + a_2$	$c_2 = a_3^2 - a_2^2$	$b_2 = a_1 + a_2$	
$d_3 = S_a + a_3$	$c_3 = a_4^2 - a_3^2$	$b_3 = a_1 + a_2 + a_3$	
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$	
$d_n = S_a + a_n$	$c_n = a_{n+1}^2 - a_n^2$	$b_n = a_1 + a_2 + a_3 + \dots + a_n = S_{a(n)}$	הכלל:

הסכום S_a הוא סכום הסדרה a_n , והסכום $S_{a(n)}$ הוא סכום n האיברים הראשונים של הסדרה a_n .

- א. קבע ALSO מבין הסדרות b_n , c_n ו- d_n חן הנדסיות והבע את מנתן ע"י q .
- ב. הבע באמצעות a_1 בלבד את סכום הסדרה ההנדסית שמצויה בסעיף הקודם.
- ג. מסמנים את סכום ריבועי האיברים של הסדרה ההנדסית שמצויה בסעיף א' ב- $S_{(s)}$. הוכח כי לא קיים ערך של q עבורו סכום ריבועי האיברים, $S_{(s)}$, שווה לסכום הסדרה הניל בሪבוע.

6) נתונה סדרה הנדסית אינסופית יורדת: a_n שמנתה q .
 מגדירים סדרה חדשה b_n באופן הבא:

$$b_1 = S_1^* = \frac{a_1}{1-q}, b_2 = S_2^* = \frac{a_2}{1-q}, b_3 = S_3^* = \frac{a_3}{1-q}, \dots, b_n = S_n^* = \frac{a_n}{1-q} \dots$$

כאשר: S_n^* מייצג את סכום הסדרה a_n החל מהאיבר a_n (עוד אינסוף).

- א. הוכח כי הסדרה b_n היא גם הנדסית אינסופית יורדת וכותב את נוסחת האיבר הכללי שלה באמצעות a_1 ו- q .
- ב. ידוע כי סכום הסדרה b_n הוא 126 וכי סכום 8 האיברים הראשונים בסדרה a_n גדול פי 6560 מהאיבר התשיעי בסדרה b_n . מצא את a_1 ו- q .
- ג. הייעזר בסעיף הקודם והוכח כי מתקאים: $b_2 + b_3 + \dots + b_n = 42$.
- ד. חשב את סכום האיברים העומדים במקומות הזוגיים בסדרה b_n .
- ה. חשב את סכום האיברים העומדים במקומות הזוגיים בסדרה b_n .
- ו. מחליפים את סימני האיברים העומדים במקומות הזוגיים בסדרה b_n כך שנוצרת הסדרה: b_n^* . חשב את סכום הסדרה b_n^* .
- ז. מחליפים את סימני האיברים העומדים במקומות הזוגיים בסדרה b_n כך שנוצרת הסדרה: b_n^{**} . חשב את סכום הסדרה b_n^{**} .
- ח. מעלים בריבוע את כל איברי הסדרה b_n . מסמנים את הסכום המתתקבל ב- S_b (מלשון: square). כמו כן, מסמנים את סכום הסדרה המקורית b_n ב- $S_{(s)}$. הראה כי: $S_b^2 \neq S_{(s)}^2$.
- ט. הוכח כי היחס בין סכום איברי הסדרה a_n וסכום איברי הסדרה b_n הוא $\frac{2}{3}$.

7) נתונה סדרה הנדסית אינסופית יורדת שסכוםה 24. מאייברי הסדרה הנתונה $a_1 + a_2, a_2 + a_3, a_3 + a_4, a_4 + a_5, \dots$.

א. הוכח שהסדרה החדשה היא הנדסית אינסופית יורדת.

ב. ידוע שסכום כל אייברים העומדים במקומות הזוגיים הוא 32.

ממצא את האיבר הראשון והמנה של הסדרה המקורית.

8) בסדרה הנדסית אינסופית יורדת a_n ידוע כי סכום האיברים העומדים במקומות הזוגיים גדול פי $\frac{2}{3}$ מסכום האיברים העומדים במקומות הזוגיים.

א. מצא את מנת הסדרה.

מחברים כל שני אייברים סמוכים בסדרה הנתונה ויוצרים סדרה חדשה b_n .

ב. הוכח כי הסדרה b_n גם היא הנדסית יורדת וממצא את מנתה.

ג. הראה כי סכום הסדרה b_n שווה לסכום הסדרה a_n .

ד. סכום שתי הסדרות יחד הוא 1000. מצא את האיבר הראשון בסדרה a_n .

9) נתונה סדרה הנדסית אינסופית $(0 < q < 1)$, $a_1, a_2, a_3, \dots$ שמנה היא q .
נגידיר את הסכומים הבאים: $T = a_1 + a_2 + a_5 + a_6 + a_9 + a_{10}, \dots, V = a_3 + a_7 + a_{11} + \dots$.
נתון כי: $T = 6V$.

א. מצא את מנת הסדרה q .

ב. פי כמה קטן V מסכום כל האיברים העומדים במקומות הזוגיים בסדרה?

ג. מצא את האיבר הראשון אם ידוע כי סכום האיברים העומדים

במקומות הזוגיים הוא $\frac{1}{3}1365$.

10) נתונה הסדרה ההנדסית הבאה: $a_1, a_2, a_3, \dots, a_{2n}$.
בונים סדרה חדשה מריבועי כל האיברים בסדרה המקורי באופן הבא: $a_1^2, a_2^2, a_3^2, \dots, a_{2n}^2$.

א. הוכח כייחס בין סכום n האיברים הראשונים בסדרת הריבועים ובין סכום כל האיברים העומדים במקומות הזוגיים בסדרה הנתונה תלוי רק באיבר הראשון של הסדרה.

בסדרה הנדסית אינסופית יורדת שסכוםה 640 ידוע כי סכום 10 האיברים הראשונים כאשר מעלים אותם בריבוע גדול פי 320 מסכום 10 האיברים הראשונים העומדים במקומות הזוגיים בסדרה.

ב. מצא את מנת הסדרה.

ג. מחברים את כל אייברי הסדרה החל מאיבר a_n כלשהו.

ידוע כי סכום זה קטן פי 16 מסכום הסדרה המקורי. מצא את האיבר a_n .

- 11)** נתונה סדרה הנדסית אינסופית $(q \neq 0, |q| < 1)$, $a_1, a_2, a_3, \dots$ שמנתה היא q
- . נגידיר את הסכומים הבאים : $T = a_1 + a_3 + a_6 + a_8 + a_{11} + a_{13}, \dots, V = a_2 + a_7 + a_{12} + \dots$
  - . נתון כי : $V = 0.3T$.
  - . א. מצא את מנת הסדרה q .
  - . מחליפים את הסימנים של כל האיברים העומדים במקומות הא-זוגיים ומתקבלת סדרה חדשה שסכוםה הוא 12.
  - . ב. מצא את האיבר הראשון בסדרה המקורית.
  - . ג. מעלים את כל איברי הסדרה בריבוע. חשב את סכום הסדרה כעט.

תשובות סופיות:

. $S = 18$ **(1)**

. $a_1 = 24$ **(2)**

. $q = \frac{4}{5}$, $a_1 = 12\frac{1}{2}$ או $q = \frac{1}{5}$, $a_1 = 50$ **(3)**

. $S = 18\frac{2}{3}$ **(4)**

$$\frac{b_{n+1}}{b_n} = \frac{S_{n+1}}{S_n} = \frac{S_{n+1}}{S_n} = \frac{\frac{a_{n+1}(q^{n+1}-1)}{q-1}}{\frac{a_n(q^n-1)}{q-1}} = \frac{a_{n+1}(q^{n+1}-1)}{a_n(q^n-1)} = q \cdot \frac{q^{n+1}-1}{q^n-1} : b_n$$
(5) א. הסדרה c_n $\frac{a_{n+1}(q^{n+1}-1)}{a_n(q^n-1)}$ היא איננה הנדסית.

היות והיא תלולה ב- n היא איננה הנדסית.

$$\frac{c_{n+1}}{c_n} = \frac{a_{n+2}^2 - a_{n+1}^2}{a_{n+1}^2 - a_n^2} = \frac{a_n^2 q^4 - a_n^2 q^2}{a_n^2 q^2 - a_n^2} = \frac{a_n^2 q^2 (q^2 - 1)}{a_n^2 (q^2 - 1)} = q^2$$
הסדרה c_n $\frac{a_{n+2}^2 - a_{n+1}^2}{a_{n+1}^2 - a_n^2}$ היא איננה הנדסית:

$$\frac{b_{n+1}}{b_n} = \frac{S + a_{n+1}}{S + a_n} = \frac{\frac{a_1}{1-q} + a_{n+1}}{\frac{a_1}{1-q} + a_n} = \frac{a_1 + (1-q)a_{n+1}}{a_1 + (1-q)a_n} = \frac{a_1(1 + (1-q)q^n)}{a_1(1 + (1-q)q^{n-1})} = \frac{q^n - q^{n+1} + 1}{q^{n-1} - q^n + 1} : d_n$$
הסדרה d_n $\frac{q^n - q^{n+1} + 1}{q^{n-1} - q^n + 1}$ היא איננה הנדסית.

$$\text{. } S_{(c_n)} = \frac{c_1}{1-q_c} = \frac{a_2^2 - a_1^2}{1-q^2} = \frac{a_1^2 (q^2 - 1)}{1-q^2} = -a_1^2$$
ב. היות והיא תלולה ב- n היא איננה הנדסית.

ג. מההשוויה: $S_{(s)} = S^2$ מקבלים כי פתרון המשוואת הוא: $q = 0, \pm 1$ colum נפסלים מכיוון שמנת הסדרה הנתונה a_n היא שבר.עבור $|q| > 1$ הסדרות אינן מתכנסות ולכן לא קיים ערך של q עבורו השוויון יתקיים. מש"ל.

$$\text{31.5. } a_1 = 56, q = \frac{1}{3} \quad \text{ב. } b_n = \frac{a_1}{1-q} q^{n-1} \quad \text{א. } \text{הוכחה.} \quad \text{ד. } \text{הוכחה.}$$
(6)

$$\text{7938. } \text{ח. } 63 \quad \text{ז. } 63 \quad \text{ט. } -63 \quad \text{נ. } 94.5$$

ט. **הסכום:** S^2 מושמעו: $(b_1 + b_2 + \dots + b_n + \dots)^2$.הסכום: $S_{(s)}$ מושמעו: $b_1^2 + b_2^2 + \dots + b_n^2 + \dots$. ברור כי הביטויים אינם שווים.

$$\text{. } q = \frac{1}{3}, a_1 = 16 \quad \text{ב. } \text{הוכחה.} \quad \text{א. } \text{הוכחה.}$$
(7)

$$a_1 = 200 \quad \text{ט. } \frac{b_{n+1}}{b_n} = \frac{a_{2n+1} + a_{2n+2}}{a_{2n-1} + a_{2n}} = q^2 \quad \text{א. } q = 0.6 \quad \text{א. } \text{הוכחה.}$$
(8)

$$\text{ג. } a_1 = 1024 \quad \text{ב. } \text{פ. 5} \quad \text{ט. } q = \frac{1}{2} \quad \text{א. } \text{הוכחה.}$$
(9)

$$\text{ג. } a_5 = 20 \quad \text{ב. } q = 0.5 \quad \text{ט. } \text{הוכחה.}$$
(10)

$$\text{ג. } S = 288 \quad \text{ב. } a_1 = -16 \quad \text{ט. } q = \frac{1}{3} \quad \text{א. } \text{הוכחה.}$$
(11)